

Fødevarøkonomisk Institut

Landbrugsregnskabsstatistik 2001 – udvælgelse, beregninger og definitioner

Henrik Bolding Pedersen
Henrik@foi.dk

**Signatur-
forklaring**

- Nul eller mindre end ½ af den anvendte enhed
- Tal kan efter sagens natur ikke forekomme
- .. Oplysning for usikker, giver ingen mening eller udeladt af diskretionshensyn
- ... Oplysning foreligger ikke
- Vandret eller lodret streg markerer databrud i en tidsserie. Oplysningerne fra før og efter databrudet er ikke fuldt sammenlignelige
Som følge af afrunding kan summen af tallene i tabellerne afvige fra totalen

Symbols

- Nil or less than half the final digit shown
- Not applicable
- .. Available information not conclusive or not disclosable
- ... Data not available
- Horizontal or vertical line indicates break in series, which means that data before and after break in series are not fully comparable
Due to rounding, the figures given for individual items do not necessarily add up the corresponding totals shown.

Indholdsfortegnelse:

1. Materialeudvælgelse og beregningsmetoder	4
1.1 Grupperinger i regnskabsstatistikken	4
1.2 Klassifikation af bedrifter	5
Tabel 1. Økonomisk størrelsesenhed (ESE) omregnet til antal ha eller stk. husdyr	6
Tabel 2. Definition af driftsformer	7
1.3 Udvælgelse af regnskabsførende landbrug	8
Tabel 3. Fordeling af populationen af landbrug efter landbrugsarealets størrelse og efter driftsform ifølge landbrugs- og gartneritællingen 2001	9
Tabel 4. Fordeling af stikprøven efter landbrugsareal og driftsform	10
Tabel 5. Populationen og stikprøven efter landbrugsareal og driftsform ..	10
Tabel 6. Populationen og stikprøven fordelt efter økonomisk størrelse ...	11
Tabel 7. Populationen og stikprøven fordelt efter regioner	11
Tabel 8. Populationen og stikprøven fordelt efter brugalder	12
Tabel 9. Populationen og stikprøven fordelt efter hoveddriftsform	12
Tabel 10. Populationen og stikprøven af heltidsbedrifter fordelt efter hoveddriftsform og årsværk	12
Tabel 11. Populationen og stikprøven af deltidsbedrifter	13
1.4 Regnskabsstatistikens udarbejdelse og repræsentativitet	13
Tabel 12. Sammenlignelig statistik for arealanvendelse og husdyrbestand	14
2. Definitioner	15
2.1 Areal og høstudbytte	15
2.2 Husdyrbestand	15
2.3 Arbejdsindsats	16
2.4 Kapitalindsats	16
2.5 Bruttoudbytte, herunder direkte tilskud	17
2.6 Driftsomkostninger	18
2.7 Driftsresultat fra landbrugsbedriften	20
2.8 Landmandsfamiliens løbende indkomst og forbrug	20
2.9 Investeringer og finansiering	21
2.10 Aktiver og passiver	22
2.11 Kapitalforskydninger	22
2.12 Ejendomsværdi	23
2.13 Landbrugets aflønning af arbejde og kapital	23

1. Materialeudvælgelse og beregningsmetoder

Ved udvælgelsen af regnskabsførende landbrug tages der hensyn til såvel ønsket om en repræsentativ national regnskabsstatistik som de krav, der stilles i forbindelse med EU's informationsnet for landøkonomisk bogføring også kaldet RICA eller FADN.

I det følgende er materialeudvælgelsen og udarbejdelsen af statistikken beskrevet i hovedtræk. Beskrivelsen dækker såvel den trykte publikation *Landbrugsregnskabsstatistik 2001* som tabeller på Internettet.

1.1. Grupperinger i regnskabsstatistikken

Regnskabsstatistikken har som mål at være repræsentativ for alle bedrifter som helhed samt for henholdsvis hel- og deltidsbedrifter. I statistikken indgår både enkeltmandsejede bedrifter og selskabsejede bedrifter hovedsagelig i form af I/S'er. Andelen af selskabsejede bedrifter er imidlertid for lille til at udgøre en selvstændig gruppedannelse. Inden for de førnævnte hovedgrupperinger vises der resultater for følgende delgrupperinger.

Publikation:

For *alle bedrifter* vises 5 års oversigt og 3 grupperinger efter henholdsvis

Arealgrupper

Økonomiske størrelsesgrupper

Regioner

For *heltidsbedrifter* vises 5 års oversigt og 3 grupperinger efter henholdsvis

Driftsformer

Bruger alder

Standardarbejdsforbrug i årsværk

Herudover vises en kombination, hvor der inden for tre generelle driftsformer er opdelt efter årsværk.

For *deltidsbedrifterne* vises 5 års oversigt.

Internettet: (www.foi.dk -> **Data og statistik** -> **Landbrug**)

For seneste regnskabsår findes de mest detaljerede tabeller for følgende grupperinger:

Alle bedrifter:

Arealgrupper
Økonomiske størrelsesgrupper
Regioner

Heltidsbedrifter:

Driftsformer
Driftsformer og årsværk
Bruger alder og årsværk
Regioner

Deltidsbedrifter:

Bruger alder og årsværk

Herudover findes en tidsserie fra 1990 på ca. 300 variable for følgende grupperinger:

Alle bedrifter
Alle heltidsbedrifter
Alle deltidsbedrifter.

For heltidsbedrifterne finder yderligere følgende tidsserier grupperet efter driftsform og årsværk:

Planter
Planter, 1 – 2 årsværk
Planter, over 2 årsværk

Kvæg
Kvæg, 1 – 2 årsværk
Kvæg, 2 – 3 årsværk
Kvæg, over 3 årsværk

Svin
Svin, 1 – 2 årsværk
Svin, 2 – 3 årsværk
Svin, over 3 årsværk

Pelsdyr.

1.2. Klassifikation af bedrifter

Bedrifterne i landbruget klassificeres efter forskellige kriterier. Inddeling på basis af region, arealstørrelse og bruger alder sker direkte ud fra de indsamlede oplysninger, mens klassifikationen efter økonomisk størrelse, driftsform samt arbejdsindsats sker på grundlag af særskilte beregninger.

Klassifikationen efter *økonomisk størrelse* foretages ud fra de enkelte bedrifters samlede standarddækningsbidrag (SDB). Standarddækningsbidraget udtrykker forskellen mellem bruttoudbyttet og de tilhørende stykomkostninger. Begrebet SDB er udviklet i EF-regie i 1970'erne med henblik på at få et ensartet og sammenligneligt størrelsesmål for de enkelte bedrifter uanset driftsform. Alle afgrødetyper og husdyrarter tildeles i beregningen af SDB en vægt, som afspejler deres betydning målt ved det gennemsnitlige dækningsbidrag, jf. tabel 1. I den foreliggende statistik refereres til et estimat for 1998, og der beregnes SDB for hver enkelt driftsgren, idet der for salgafgrødernes vedkommende sondres mellem Øerne og Jylland.

Bedrifternes størrelse er anført i europæiske størrelsesenheder (ESE), hvor en størrelsesenhed svarer til et standarddækningsbidrag på 1.200 ECU eller 8.967 kr. I tabel 1. vises hektar eller husdyr pr. økonomisk størrelsesenhed i 1998-kr. Standarddækningsbidraget pr. hektar eller husdyr kan således beregnes ud fra tabellen, fx er standarddækningsbidraget fra en malkeko 11.799 kr. ($8.967/0,76$).

EU-informationsnettets klassifikation efter *driftsform* omfatter en række forskellige driftsformer, som imidlertid ikke alle har interesse under danske forhold. De danske landbrugsbedrifter klassificeres i udvælgelsesproceduren således alene på grundlag af 18 driftsformer, jf. tabel 2. I nogle driftsformer er antallet af bedrifter forholdsvist lavt, hvorfor der ved udarbejdelsen af statistikken foretages en yderligere aggregering til 7 driftsformer, jf. tabel 3. og 4. Inddelingen sker på grundlag af standarddækningsbidragets sammensætning.

Grupperingerne efter *arbejdsindsats* (herunder opdelingen i heltids- og deltidsbedrifter) foretages på grundlag af de enkelte bedrifters standardarbejdsforbrug. Dette beregnes ved hjælp af en funktion, som tager hensyn til omfanget af bedriftens aktiviteter opdelt på de enkelte driftsgrene. Beregningen af standardarbejdstimer justeres årligt ud fra analyser af regnskabsmaterialet. Bedrifter med 1.665 standardarbejdstimer og derover defineres som heltidsbedrifter.

Tabel 1. Økonomisk størrelsesenhed (ESE) omregnet til antal ha eller stk. husdyr

	Øerne	Jylland
	--- antal hektar pr. størrelsesenhed ---	
Byg	1,47	1,73
Hvede	1,19	1,26
Rug	1,60	1,79
Havre og blandsæd	1,62	1,78
Ærter	1,76	1,86
Oliefrø	1,56	1,63
Frø til udsæd	1,15	1,25
Ærter til konserver	1,35	1,40
Grønsager	0,18	0,18
Kartofler	0,31	0,52
Sukkerroer til fabrik	0,61	0,86
Brak	3,25	3,25
	Hele landet	
	Antal årsdyr pr. størrelsesenhed	
Malkekøer	0,76	
Ammekøer	3,07	
Kvier over 2 år	14,46	
Tyre og stude over 2 år	7,64	
Kvier, 1 – 2 år	13,19	
Tyre og stude 1 – 2 år	7,74	
Kalve under 1 år	19,35	
Søer	3,21	
Slagtesvin	21,43	
Heste	14,81	
Får	75,00	
Høner	316,62	
Slagtekyllinger	784,31	
Kalkuner, ænder og gæs	74,63	
Pelsdyr	21,05	

Standardarbejdsforbruget benyttes for at undgå en u hensigtsmæssig indvirkning af arbejdskraftens kvalitet, bedriftens mekaniseringsgrad og maskinstationsanvendelsen, hvilket ville være følgen af anvendelse af faktisk arbejdsindsats.

Tabel 2. Definition af driftsformer

Betegnelse	Egenskaber
Planteproduktion	
1 Korn, raps, proteinafgrøder og brak	Mere end 2/3 af bedriftens SDB ¹ kommer fra korn, raps, proteinafgrøder og brak med tilskud.
2 Alsidig planteproduktion	Mere end 2/3 af bedriftens SDB kommer fra agerbrug, men højst 2/3 fra korn, raps, proteinafgrøder og brak.
3 Planteproduktion + gartneri	Mere end 1/3 af bedriftens SDB kommer fra agerbrug, og mere end 1/3 fra enten gartneri eller frugtavl + planteskole. Omfatter endvidere bedrifter, hvor mere end 1/3 af bedriftens SDB kommer fra enten gartneri eller frugtavl + planteskole; ingen anden produktionsretning bidrager med mere end 1/3 af bedriftens samlede SDB.
4 Alsidigt landbrug, planteproduktion	Mere end 1/3 og højst 2/3 af bedriftens SDB kommer fra agerbrug; ingen anden produktionsretning bidrager med mere end 1/3 af bedriftens samlede SDB.
Kvægproduktion	
5 Malkekvæg	Mere end 2/3 af bedriftens SDB kommer fra malkekvæg, og mere end 2/3 af SDB fra malkekvæg kommer fra malkekøer.
6 Kvæg, opdræt/fedning	Mere end 2/3 af bedriftens SDB kommer fra kvæg, men højst 1/10 fra malkekøer.
7 Kvæg, blandet	Mere end 2/3 af bedriftens SDB kommer fra kvæg, og mere end 1/10 fra malkekøer; excl. bedrifter i driftsform 5.
8 Kvæg/får/heste	Mere end 2/3 af bedriftens SDB kommer fra kvæg + får + heste, men højst 2/3 fra kvæg.
9 Alsidigt landbrug, malkekvæg	Højst 2/3 af bedriftens SDB kommer fra kvæg + får + heste, men mere end 1/3 kommer fra malkekvæg, og mere end 2/3 af SDB fra malkekvæg kommer fra malkekøer; ingen anden produktionsretning bidrager med mere end 1/3 af bedriftens samlede SDB.
10 Alsidigt landbrug, kvæg/får/heste	Mere end 1/3 og højst 2/3 af bedriftens SDB kommer fra kvæg + får + heste; ekskl. bedrifter i driftsform 9; ingen anden produktionsretning bidrager med mere end 1/3 af bedriftens samlede SDB.
11 Malkekvæg + planteproduktion	Mere end 1/3 af bedriftens SDB kommer fra malkekvæg, og mere end 1/3 fra agerbrug; mere end 2/3 af SDB fra malkekvæg kommer fra malkekøer.
12 Planteproduktion + kvæg/får og heste	Mere end 1/3 af bedriftens SDB kommer fra agerbrug, og mere end 1/3 fra kvæg + får + heste; ekskl. bedrifter i driftsform 11.
Svine-, fjerkræ- og pelsdyrproduktion	
13 Svin	Mere end 2/3 af bedriftens SDB kommer fra svin.
14 Svin, fjerkræ og pelsdyr	Mere end 2/3 af bedriftens SDB kommer fra svin + fjerkræ + pelsdyr, men højst 2/3 fra svin.
15 Svin/fjerkræ/pelsdyr + kvæg/får/heste	Mere end 1/3 af bedriftens SDB kommer fra svin + fjerkræ + pelsdyr, og mere end 1/3 fra kvæg + får + heste. Omfatter endvidere bedrifter, hvor mere end 1/3 og højst 2/3 af bedriftens SDB kommer fra svin + fjerkræ + pelsdyr; ingen anden produktionsretning bidrager med mere end 1/3 af bedriftens samlede SDB.
16 Svin/fjerkræ/pelsdyr + planteproduktion	Mere end 1/3 af bedriftens SDB kommer fra svin + fjerkræ + pelsdyr, og mere end 1/3 fra agerbrug.
17 Blandt landbrug	Driftsformer, der ikke er dækket af øvrige grupper.
18 Pelsdyr	Mere end 2/3 af bedriftens SDB kommer fra pelsdyr.

1) SDB = Standarddækningsbidrag.

1.3. Udvalgelse af regnskabsførende landbrug

Populationen af landbrug omfatter samtlige bedrifter, som ifølge Danmarks Statistiks landbrugs- og gartneritællinger har et standarddækningsbidrag fra landbrugsproduktionen på mindst 50 pct. af bedriftens samlede standarddækningsbidrag fra landbrugs- og gartneriproduktion, og som har et dyrket areal i alt - bortset fra skov og have - på 10,0 ha og derover. Desuden indgår arealløse bedrifter med pelsdyr, ligesom der kan indgå enkelte andre bedrifter med mindre end 10,0 ha, såfremt den økonomiske størrelse overstiger 8 ESE.

I forbindelse med udvælgelsen af de regnskabsførende landbrug er der på basis af landbrugs- og gartneritællingen i sommeren 2000 foretaget en inddeling af populationen i grupper (stratifikation af populationen). Denne inddeling danner grundlag for stikprøvens fordeling og bygger på en klassifikation med hensyn til følgende kendetegn:

1. Beskæftigelsesforhold (heltids- eller deltidslandbrug)
2. Økonomisk størrelse
3. Driftsform
4. Landbrugsareal
5. Bruger alder
6. Beliggenhed

Ifølge landbrugs- og gartneritællingen i sommeren 2001 bestod populationen af landbrug af 45.024 bedrifter. I tabel 3 er disse bedrifter fordelt på undergrupper efter arealstørrelse og driftsform, mens stikprøven er vist i tabel 4.

I tabellerne 5 - 11 er populationen og stikprøven fordelt på de delpopulationer, der danner grundlag for statistikken. Den enkelte bedrifts placering i statistikken er baseret på en opdeling ud fra de endelige regnskabsdata og ikke på klassificeringen i henhold til landbrugs- og gartneritællingen.

For landbruget under ét udgør stikprøven 4,3 pct. af hele populationen. Betragtes delpopulationerne, varierer udvalgsprocenten imidlertid betydeligt, dels for at tage højde for en større spredning i resultaterne blandt større bedrifter, dels for at opnå et tilstrækkeligt stort antal bedrifter til at repræsentere de mindre delpopulationer.

Ved udvælgelsen er det tilstræbt, at det størst mulige antal landbrug indgår i statistikken flere år i træk. Af de landbrug, der danner grundlag for den foreliggende publikation, indgik 69 pct. således også i statistikken for 2000.

Tabel 3. Fordeling af populationen af landbrug efter landbrugsarealets størrelse og efter driftsform ifølge landbrugs- og gartneritællingen 2001¹⁾

Driftsform	Landbrugsareal, hektar						I alt
	5-9,9	10,0-19,9	20,0-29,9	30,0-49,9	50,0-99,9	100,0 og over	
	antal bedrifter						
Planteproduktion							
1 Korn, raps, proteinafgrøder og brak	23	5450	3192	3261	2436	1212	15574
2 Alsidig planteproduktion	28	1251	1038	994	1233	1194	5738
3 Planteproduktion + gartneri	5	63	10	47	23	45	193
4 Alsidigt landbrug, planteproduktion	4	201	105	53	173	81	617
Kvægproduktion							
5 Malkekvæg	107	289	637	1525	3292	1645	7495
6 Kvæg, opdræt/fedning	66	183	47	41	38	9	384
7 Kvæg, blandet	-	16	11	15	18	17	77
8 Kvæg/får/heste	-	562	185	36	38	65	886
9 Alsidigt landbrug, malkekvæg	-	12	42	88	143	156	441
10 Alsidigt landbrug, kvæg/får/heste	1	10	2	7	3	13	36
11 Malkekvæg + planteproduktion	21	54	74	154	414	326	1043
12 Planteproduktion + kvæg/får/heste	21	1073	629	598	278	62	2661
Svine-, fjerkræ- og pelsdyrproduktion							
13 Svin	312	176	135	428	811	500	2362
14 Svin/fjerkræ/pelsdyr	80	32	29	28	39	33	241
15 Svin/fjerkræ/pelsdyr + kvæg/får/heste	33	21	40	88	73	72	327
16 Svin/fjerkræ/pelsdyr + planteproduktion	78	380	498	947	1607	1509	5019
17 Blandet landbrug	1	42	1	3	2	5	54
18 Pelsdyr	1538	230	33	64	7	4	1876
I alt	2318	10045	6708	8377	10628	6948	45024

1) Populationen omfatter alene de bedrifter fra landbrugs- og gartneritællingen, hvor et beregnet standarddækningsbidrag fra landbrugsproduktionen udgør mindst 50 pct. af det samlede standarddækningsbidrag fra landbrugs- og gartneriproduktionen.

Tabel 4. Fordeling af stikprøven efter landbrugsareal og driftsform

Driftsform	Landbrugsareal, hektar						I alt	
	5,0- 9,9	10,0- 19,9	20,0- 29,9	30,0- 49,9	50,0- 99,9	100,0 og over		
	----- antal bedrifter -----							
Planteproduktion								
1	Korn, raps, proteinafgrøder og brak	-	78	67	70	67	84	366
2-4	Overvejende planteproduktion	2	27	27	33	62	106	257
Kvægproduktion								
5-8	Kvæg	3	12	18	61	233	205	532
9-12	Overvejende kvægproduktion	-	24	11	24	29	60	148
Svine-, fjerkræ- og pelsdyrproduktion								
13-14	Svin	24	8	13	27	83	85	240
15-17	Overvejende svineproduktion	1	8	11	28	105	183	336
18	Pelsdyr	27	9	3	5	3	2	49
I alt		57	166	150	248	582	725	1928

Note: Ved udarbejdelsen af statistikken er driftsformerne aggregeret som vist i denne tabel. Numrene henviser til de i tabellerne 2 og 3 anvendte.

Tabel 5. Populationen og stikprøven fordelt efter landbrugsareal og driftsform

Hektar	Populationen			Stikprøven		
	Heltids- bedrifter	Deltids- bedrifter	Alle bedrifter	Heltids- bedrifter	Deltids- bedrifter	Alle bedrifter
Under 10,0	1197	1121	2318	41	16	57
10,0 – 19,9	687	9358	10045	19	147	166
20,0 – 29,9	1095	5613	6708	33	117	150
30,0 – 49,9	3616	4761	8377	142	106	248
50,0 – 99,9	8620	2008	10628	531	51	582
100,0 og derover	6924	24	6948	725	-	725
I alt	22139	22885	45024	1491	437	1928

Tabel 6. Populationen og stikprøven fordelt efter økonomisk størrelse

ESE	----- Populationen -----			----- Stikprøven -----		
	Heltids- bedrifter	Deltids- bedrifter	Alle bedrifter	Heltids- bedrifter	Deltids- bedrifter	Alle bedrifter
Under 8	-	2407	2407	-	33	33
8,0 – 15,9	29	9231	9260	1	145	146
16,0 – 39,9	1421	9710	11131	37	220	257
40,0 – 99,9	9405	1527	10932	326	36	362
100,0 – 249,9	9293	8	9301	823	1	824
I alt	22139	22885	45024	1491	437	1928

Tabel 7. Populationen og stikprøven fordelt efter regioner

Region	----- Populationen -----			----- Stikprøven -----		
	Heltids- bedrifter	Deltids- bedrifter	Alle bedrifter	Heltids- bedrifter	Deltids- bedrifter	Alle bedrifter
Hovedstadsområdet og						
Bornholms amt	828	1857	2685	54	37	91
Vestsjællands amt	1217	2039	3256	73	43	116
Storstrøms amt	1421	1679	3100	96	29	125
Fyns amt	1739	1883	3622	125	33	158
Sønderjyllands amt	2443	1662	4105	190	37	227
Ribe amt	1929	1753	3682	122	30	152
Vejle amt	1720	1528	3248	110	31	141
Ringkøbing amt	3154	2036	5190	205	48	253
Århus amt	1738	2868	4606	134	50	184
Viborg amt	2570	2439	5009	160	43	203
Nordjyllands amt	3380	3141	6521	222	56	278
I alt	22139	22885	45024	1491	437	1928

Tabel 8. Populationen og stikprøven fordelt efter brugeralder

brugeralder, år	----- Populationen -----			----- Stikprøven -----		
	Heltids- bedrifter	Deltids- bedrifter	Alle bedrifter	Heltids- bedrifter	Deltids- bedrifter	Alle bedrifter
Under 35	2767	2213	4980	227	41	268
35 – 44	6478	4989	11467	504	105	609
45 – 54	6629	6205	12834	421	111	532
55 – 64	4891	4681	9572	290	98	388
65 og over	1374	4797	6171	49	82	131
I alt	22139	22885	45024	1491	437	1928

Tabel 9. Populationen og stikprøven fordelt efter hoveddriftsform

Hoveddriftsform	----- Populationen -----			----- Stikprøven -----		
	Heltids- bedrifter	Deltids- bedrifter	Alle bedrifter	Heltids- bedrifter	Deltids- bedrifter	Alle bedrifter
Planteproduktion	4597	17525	22122	280	343	623
Kvægproduktion	9571	3452	13023	620	60	680
Svineproduktion	6764	1239	8003	551	25	576
Pelsdyrproduktion	1207	669	1876	40	9	49
I alt	22139	22885	45024	1491	437	1928

Tabel 10. Populationen og stikprøven af heltidsbedrifter fordelt efter hoveddriftsform og årsværk (1 årsværk = 1665 timer)

Årsværk	----- Populationen -----			----- Stikprøven -----		
	Plante- produktion	Kvæg- produktion	Svine- produktion	Plante- produktion	Kvæg- produktion	Svine- produktion
1,0 – 1,9	4597	17525	22122	280	343	623
2,0 – 2,9	9571	3452	13023	620	60	680
3,0 og over	1207	669	1876	40	9	49
I alt	22139	22885	45024	1491	437	1928

Tabel 11. Populationen og stikprøven af deltidsbedrifter

	Populationen	Stikprøven
Bruger under 65 år		
0 – 0,49 årsværk	8792	148
0,50 – 0,74 årsværk	5360	118
0,75 – 0,99 årsværk	4007	89
Bruger 65 år og over	4726	82
I alt	22885	437

1.4. Regnskabsstatistikens udarbejdelse og repræsentativitet

Da bedrifterne inden for en undergruppe kan have tilhørt strata med forskellige udvalgsprocenter, tildeles de enkelte bedrifter individuelle vægte ved udregning af gennemsnitstal for undergrupper. Vægtene afhænger af udvalgsandelen i det stratum, bedrifterne tilhørte ved udvælgelsen, dvs. tællingen i sommeren 2000. Gennemsnitstallene pr. bedrift for hele populationen og afgrænsede opdelinger beregnes som vejede gennemsnit af gennemsnitstal fra undergrupperne. Som vægte anvendes bedrifternes fordeling i de respektive undergrupper, optalt i det driftsår som regnskabsmateriale vedrører, dvs. tællingen i sommeren 2001.

I flere delpopulationer vil størrelsen pr. bedrift - målt i SDB - fra de sammenvejede regnskabsresultater afvige fra den størrelse, som kan beregnes for samme delpopulation på basis af landbrugs- og gartneritællingen. Med det formål at korrigere for denne afvigelse beregnes et regressionskøn på samtlige gennemsnitstal for grupperne med standarddækningsbidraget som hjælpevariabel.

Materialeudvælgelsen til regnskabsstatistikken hviler som tidligere nævnt på Danmarks Statistiks landbrugs- og gartneritælling. I tabel 12 vises en sammenligning mellem væsentlige strukturoplysninger i tællingen og regnskabsstatistikken.

I en række tabeller er der for centrale nøgletal (fx løbende indkomst) foretaget en kvartilopdeling med henblik på at belyse variationen for det pågældende nøgletal. De anførte oplysninger er gennemsnit for henholdsvis 1. og 4. kvartilgruppe.

Om statistikens repræsentativitet skal det bemærkes, at den anvendte fremgangsmåde ved udvælgelsen af landbrugene ikke muliggør en objektiv angivelse af sikkerheden, og enkelte af tallene kan være behæftede med mindre systematiske fejl. Statistikkens må dog som helhed anses for at være repræsentativ for såvel de strukturelle som de økonomiske forhold i dansk landbrug.

Tabel 12. Sammenlignelig statistik for arealanvendelse og husdyrbestand

	--Landbrugs- og gartneritællingen ¹⁾ --			---- Regnskabsstatistikken -----		
	Heltids- bedrifter	Deltids- bedrifter	Alle bedrifter	Heltids- bedrifter	Deltids- bedrifter	Alle bedrifter
Arealanvendelse	----- Hektar pr. bedrift -----					
Korn	49,4	17,4	33,1	49,7	17,3	33,3
Ærter	1,0	0,4	0,7	0,8	0,5	0,6
Raps	2,1	0,6	1,3	2,2	0,8	1,5
Frøafgrøder	3,3	0,5	1,9	3,0	0,5	1,7
Gartneriafgrøder	0,3	-	0,2	0,3	-	0,2
Kartofler	1,5	0,2	0,8	1,5	0,2	0,8
Sukkerroer til fabrik	2,0	0,5	1,2	2,2	0,5	1,3
Foderroer	0,6	-	0,3	0,6	-	0,3
Græs og grønfoder ²⁾	22,8	3,9	13,2	22,5	3,7	13,0
Brak inkl. non-food	7,7	2,1	4,8	7,6	1,8	4,7
I alt	90,7	25,6	57,5	90,4	25,2	57,5
Husdyrbestand, primo	----- Antal pr. bedrift -----					
Malkekøer	28,0	0,2	13,9	28,0	0,2	13,8
Ammekøer	2,9	2,4	2,6	2,5	2,8	2,7
Kvier, 1 år og over	18,3	1,6	9,8	17,3	1,8	9,6
Tyre og stude, 1 år og over	3,1	0,9	2,0	2,0	1,0	1,6
Kvier, tyre og stude u. 1 år	24,0	2,5	13,0	25,1	3,4	14,5
Avlssvin	51,9	0,8	26,0	51,6	0,7	24,2
Andre svin	500,3	15,4	253,8	513,6	15,5	234,6
Pelsdyr, avlstæver	93,0	13,8	52,7	102,9	18,8	63,4

¹⁾ Danmarks Statistik

²⁾ Græs og grønfoder dækker afgrøder til afgræsning, grønfoder, ensilering (herunder helsæd) og høslet samt til fremstilling af grønpiller.

Valget af hvilke oplysninger, der offentliggøres i regnskabsstatistikken, hviler på et skøn. Til grund for de viste tabeller ligger imidlertid et omfattende sæt af mere detaljerede oplysninger, der for hver gruppering indeholder flere enkeltinformationer. Ønsker om yderligere specifikationer inden for enkelte grupperinger kan muligvis imødekommes af instituttet.

2. Definitioner

2.1. Areal og høstudbytte

Landbrugsarealet er opdelt på selveje og forpagtning.

Ved forpagtning skelnes der mellem helforpagtning, hvor det forpagtede areal omfatter hele bedriften, og delforpagtning, hvor forpagtet areal drives sammen med aktiver i selveje som en samlet selvstændig bedrift.

Der er overvejende tale om delforpagtning, og kun i de mest specificerede tabeller skelnes der mellem forpagtningstyper. Det skal bemærkes, at der ved udvælgelsen ikke er taget hensyn til ejerform, hvorfor regnskabsmaterialet - specielt med hensyn til helforpagtningsforhold - næppe er repræsentativt.

Vedrørende de enkelte afgrødekategorier skal det nævnes, at under andre frøafgrøder indgår hør, sennep, valmue, kommen, frø af rodfrugter samt grønsags- og blomsterfrø. Braklagte arealer med økonomiske tilskud omfatter også arealer med non-food afgrøder.

Ved vurdering af udbyttevariationerne bør der tages hensyn til, at dyrkningsbetingelserne og kornarternes udbredelse varierer fra region til region.

2.2. Husdyrbestand

Til de enkelte kategorier af husdyr skal det bemærkes, at avlssvin omfatter søer, gylte og avlsorner, mens andre svin fortrinsvis består af slagtesvin. Sopolte til senere anvendelse i avlen indgår dog også under andre svin. Som supplement til statusoplysningerne er antallet af dyreenheder beregnet. Beregningen er baseret på antal årsdyr og de officielt gældende omregningsfaktorer fra Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 877 af 10. december 1998 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.

2.3. Arbejdsindsats

Arbejdsindsatsen opgøres både for brugerfamiliens og den lønede arbejdskrafts vedkommende i form af antal effektive arbejdstimer ved såvel det manuelle arbejde som den registrerbare del af driftslederindsatsen. Denne driftslederindsats omfatter fx planlægning og regnskabsføring samt køb og salg i forbindelse med driften.

Omfanget af midlertidig medhjælp og akkordarbejde, der kun har kunnet oplyses i form af udbetalt løn, er omregnet ved hjælp af en timeløn, der er beregnet ud fra gruppe C i overenskomstmæssige landbrugslønninger for fastansatte landbrugsarbejdere på egen kost og logi. Timelønnen er beregnet til 128 kr.

Brugerens alder refererer til den 1. juni 2001.

2.4. Kapitalindsats

Landbrugsaktiverne omfatter alle aktiver, der inden for den enkelte bedrift tjener landbrugsmæssig produktion, dvs. fast ejendom, husdyr, inventar og lagerbeholdninger. Der tages ikke hensyn til ejerforholdet af de pågældende aktiver, hvilket betyder, at forpagtede værdier indregnes på lige fod med værdier i brugerens besiddelse. Kontante midler samt udestående fordringer medregnes ikke ved opgørelsen af landbrugsaktiverne, ligesom brugerboligen heller ikke indgår.

Værdien af fast ejendom er ansat til kontantværdi på grundlag af de offentlige ejendomsvurderinger. Primo- og ultimoværdierne af jord og bygninger er fastlagt ud fra vurderingerne pr. 1/1 2000 og pr. 1/1 2001, idet disse værdier er korrigerede for prisudviklingen fra vurderingstidspunkt til statustidspunkt. Investeringer i fast ejendom, som endnu ikke er vurderet, medtages til den værdi, som de forventes at få ved den nærmest følgende vurdering.

Mælkekvoten værdiansættes særskilt til 80 pct. af den aktuelle pris ifølge kvotebørsen, som den er kendt på statustidspunktet. Ved opgørelsen i regnskabsstatistikken er mælkekvoteværdien udspecificeret, men fortsat medregnet under fast ejendom.

Værdien af jordbeholdningerne, der hovedsagelig omfatter udbragt kunstgødning, frø og korn, optages for indkøbte beholdningers vedkommende til indkøbspriser, mens fx udsæd af egen avl tilsvarende fastsættes til markedspris.

Husdyrenes værdiansættelse er ligeledes baseret på handelsmæssige priser. Til hjælp ved denne opgørelse foreligger der et sæt vejledende priser.

Inventarkapitalen, der omfatter alle inventargenstande undtagen håndredskaber og andre mindre bestanddele, er opgjort til den tekniske genanskaffelsesværdi. Denne består af inventarbestandens anskaffelsespris forøget med de siden anskaffelsen registrerede prisstigninger på inventar og reduceret med de i den samme periode foretagne driftsmæssige afskrivninger ifølge saldoafskrivningsprincippet.

Lagerbeholdninger består hovedsagelig af korn og kraftfoder, men der indgår også pelsdyrskind og hvalpe, grovfoder, fyringsolie, kemikalier og byggematerialer m.v. Lagerbeholdninger af indkøbte driftsmidler er optaget i status til dagspris - eventuelt til forventet udnyttelsespris.

2.5. Bruttoudbytte, herunder direkte tilskud

Ved bruttoudbyttet forstås værdien af den samlede produktion, der hidrører fra:

- a. *Indtægter* fremkommet ved direkte salg af bedriftens produkter samt ved ydelser fra landbruget til andre bedrifter eller erhvervsgrupper, herunder arbejde med og udleje af driftsmidler.
- b. *Reale værdiændringer i husdyrbestand og lagerbeholdninger* fra årets begyndelse til årets slutning.
- c. *Naturalier* fx til medhjælp eller brugerfamilien.
- d. *Direkte tilskud* omfattende såvel tilskud til plante- og husdyrproduktion, som tilskud af generel karakter.

Salgsindtægterne (inkl. erstatninger) er fratrukket udgifter forbundet med salget, herunder fx udgifter til tørring og rensning af korn og frø. Endvidere er indkøb af husdyr trukket fra ved beregning af bruttoudbyttet fra de respektive kategorier af husdyr. Andet udbytte af kvæg og udbytte af svin er således reduceret med indkøb af henholdsvis kvæg og svin, mens udbyttet af fjerkræ er reduceret med indkøb af rugeæg, kyllinger og fjerkræ i øvrigt. Andre afgrøder omfatter - når specifikationen er vist - grovfoder og andre olieplanter mv. Hvor fjerkræ og pelsdyr ikke er vist særskilt omfatter betegnelsen *andre husdyr* alle andre husdyr end kvæg og svin samt diverse indtægter, som ikke kan henføres til en bestemt husdyrdriftsgren.

De reale værdiændringer afspejler principielt værdien af de fysiske forskydninger mellem primo og ultimo, idet prisbetingede ændringer i vurderingsniveauet ikke indgår i beregningerne. Undtaget fra dette princip er dog beholdninger af pelskind, da pelsdyrproduktion er karakteriseret ved, at en stor del af årets produktion sælges i det efterfølgende år.

Udleje af driftsmidler omfatter arbejde for andre med bedriftens maskiner samt udleje af maskiner og driftsbygninger. Under diverse indgår bl.a. indtægter fra udleje af jagt- og fiskeret samt fra grusgrave og mindre skove. Husleje i form af naturalløn og lejeindtægter i øvrigt fra beboelsesbygninger, der ikke er selvstændigt vurderet, medregnes ligeledes under diverse indtægter. Derimod indgår en beregnet huslejeværdi af brugerfamiliens bolig under overskud fra brugerbolig ved opgørelsen af den samlede løbende indkomst, mens udbytte fra andre selvstændigt vurderede beboelsesbygninger medregnes under driftsresultat fra andre erhverv.

Fra og med 1992/93 er de generelle driftstilskud inddraget i bruttoudbyttet på lige fod med de produktrelaterede tilskud. Alle tilskudsordninger med løbende udbetaling, hvoraf hovedparten har baggrund i EU's landbrugsreform og har landbrugsdrift som fælles forudsætning, betragtes således som en del af bruttoudbyttet.

De direkte tilskud er opdelt i tre kategorier: Produktionstilskud, generelle driftstilskud og engangstilskud. Produktionstilskuddene kan henføres til et bestemt produkt eller en given driftsgren (fx raps, ammekøer eller slagtekalve), mens de generelle driftstilskud, som bl.a. omfatter tilskud til yngre jordbrugere, forbedringsstøtte, miljøtilskud og tilskud til økologisk jordbrugsproduktion, er af mere almen karakter.

Engangstilskud (fx tilskud til læplantning) indgår alene i egenkapitalforskydningen og påvirker dermed ikke driftsresultatet og den løbende indkomst.

2.6. Driftsomkostninger

Ved driftsomkostninger forstås de omkostninger, der er forbundet med bruttoudbyttets frembringelse. De kan opdeles i følgende grupper:

- a. *Udgifter* undtagen renter, forpagtningsafgift og udlæg til indkøb af husdyr eller andre kapitaldele.
- b. *Beholdningsformindskelse* af indkøbt foder, gødning og andet forråd til anvendelse i egen bedrift.

- c. *Afskrivninger* på bygninger, grundforbedringer og inventar.
- d. *Kost og andre naturalydelse* til medarbejdere.

Vedligeholdelse, forsikringspræmier og ejendomsskatter, der kan henføres til brugerfamiliens bolig eller til andre selvstændigt vurderede beboelsesbygninger, er ikke med i landbrugets driftsomkostninger.

I omkostninger til kemikalier indgår de afgifter, som er indført fra 1996. Det skal desuden bemærkes, at det i nogle tilfælde, hvor sprøjtning er udført af maskinstation, ikke er muligt at udskille kemikalieudgiften, hvorfor en del af denne kan indgå under maskinstation.

Kraftfoderomkostningen omfatter årets samlede forbrug af indkøbt kraftfoder plus en eventuel reduktion i beholdningen af hjemmeavlet foderkorn. Med undtagelse af en sådan beholdningsreduktion indgår forbruget af hjemmeavlet foderkorn ikke i omkostningerne, ligesom det ikke medregnes i bruttoudbyttet. Indkøbt kraftfoder omfatter bl.a. foderkorn, proteintilskuds foder og vitamin- og mineraltilskud.

Posten grovfoder dækker forbruget af indkøbt grovfoder og strøelse samt udgift til græsleje. Ved opgørelsen af omkostningerne behandles hjemmeavlet grovfoder på samme måde som hjemmeavlet foderkorn.

Under maskinstation indgår - udover maskinstationsomkostninger - udgifter til leje af inventar og driftsbygninger. Posten diverse omfatter bl.a. udgifter til landøkonomiske foreninger og fagblade samt landbrugets andel af den samlede telefonudgift.

Afskrivningerne vedrører driftsbygninger, grundforbedringer og inventar. Gennem en periode har der været betydelige forskelle i bygningsafskrivningerne i regnskabsstatistikken og i sektorstatistikken, som udarbejdes af Danmarks Statistik. En arbejdsgruppe med deltagelse af Danmarks Statistik, Landboforeningerne og Fødevareøkonomisk Institut har fastlagt principperne for en ny metode, som med udgangspunkt i de samlede investeringer for sektoren benyttes ved beregningen af de samlede bygningsafskrivninger for sektoren opgjort ud fra genanskaffelsesprincippet. Det tilsigtes, at bygningsafskrivningerne i regnskabsstatistikken skal være på samme niveau som de nyberegnete afskrivninger i sektorstatistikken. Dette har de ikke været, og som følge heraf er de tidligere offentliggjorte bygningsafskrivninger i regnskabsstatistikken opjusteret fra og med regnskabsåret 1990, således at der nu er principiel overensstemmelse mellem regnskabsstatistik og sektorstatistik.

Grundforbedringsafskrivningerne vedrører hovedsagelig faste installationer i forbindelse med drænings- og vandingsanlæg. Inventarafskrivningerne beregnes på grundlag af den tekniske genanskaffelsesværdi ved årets begyndelse tillagt nettokøbet og den beregnede nominelle kapitalændring på inventaret for det pågældende driftsår. Der anvendes i de fleste tilfælde en saldoafskrivningsprocent på ca. 15, dog afhængig af forholdene på den enkelte bedrift.

Løntilskud til ansættelse af langtidsledige samt tilskud til lære- og praktikpladser er fratrukket omkostningerne til lønnet arbejdskraft.

Beskatning knyttet til landbrugsdriften omfatter ejendomsskatter og CO₂-afgift, mens SO₂-afgift indgår i energiomkostningerne.

2.7. Driftsresultat fra landbrugsbedriften

Det tidligere anvendte indkomstmål driftsoverskud er omdøbt til *Driftsresultat før renter*, hvorefter *driftsresultatet* angiver bruttoudbyttet fra landbrug minus driftsomkostninger og minus de nettorenteudgifter inkl. forpagtningsafgift, der kan henføres til landbrugsdriften.

Renteindtægter, -udgifter og forpagtningsafgift er fordelt via en nøgle, der tager udgangspunkt i aktiver vedrørende landbrug, andre erhverv og privat.

2.8. Landmandsfamiliens løbende indkomst og forbrug

Den løbende indkomst omfatter alene poster af løbende karakter. Dette indebærer, at lejlighedsvis forekommende poster som arv og gave, engangstilskud, andre engangsindtægter (fx erstatninger for flerårige gener) og låneomkostninger ikke indgår i opgørelsen. De nævnte poster opgøres i stedet under finansiering og under egenkapitalforskydning. Evt. børnetilskud er medtaget i opgørelsen af den løbende indkomst.

Fra og med statistikken for år 2001 indgår også regnskaber, først og fremmest i selskabsform, hvor der ikke foreligger oplysninger om privat indkomst, forbrug m.v. Tabelafsnittene om landmandsfamiliens indkomst og forbrug er derfor baseret på de regnskaber, hvori oplysningerne findes. Antallet fremgår af tabellerne. Regnskaber uden privatøkonomiske oplysninger indeholder i stedet posten *udtræk/indskud vedr. I/S m.v.* Denne modsvarer den del af indkomsten fra landbruget, der er anvendt til pri-

vate formål m.v. og findes i de detaljerede tabeller på hjemmesiden under *egenfinansiering* som et gennemsnit af bedrifter såvel med som uden privatøkonomi.

Overskuddet af brugerboligen fremkommer ved at reducere en beregnet huslejeværdi med boligens andel af de samlede omkostninger til vedligeholdelse, forsikringspræmier og ejendomsskatter. Huslejeværdien beregnes som en procentdel af boligens værdi, idet den offentlige vurdering er fremskrevet på linie med anden fast ejendom, jf. afsnit 2.4. Den benyttede procentsats fastsættes ud fra huslejen for lejeboliger i kommuner uden huslejeregulering, og for 2001 er procentsatsen fastsat til 8,86. Huslejeniveauet er justeret i henhold til den senest foreliggende statistik over lejeindtægter ifølge Danmarks Statistik.

Driftsresultatet fra andre erhverv omfatter bl.a. skovdrift, forpagtningsindtægt for bortforpagtet fast ejendom og overskud af selvstændigt vurderede beboelseshuse, som ikke er bolig for brugerfamilien. Lønindtægter uden for bedriften er bruttobeløb inkl. arbejdsmarkedsbidrag.

Forpagtningsafgiften er vist som et nettobeløb, hvilket vil sige, at ejendomsskatter, forsikringspræmier og lignende er fratrukket.

I den personlige skat (inkl. ægtefællens), der også omfatter ejendomsværdiskat og arbejdsmarkedsbidrag af lønindtægt, indgår betalt restskat og tilbagebetalt skat fra tidligere driftsår, hvorimod restskat i forbindelse med indeværende års indkomst ikke er medregnet. Den viste skattebetaling kan derfor ikke fuldt ud sammenholdes med årets indtjening.

De personlige forsikringer består af præmier til livsforsikring, ulykkesforsikring og sygeforsikring samt arbejdsløshedsforsikring, mens egentlig pensionsopsparing betragtes som en særskilt investering.

2.9. Investeringer og finansiering

Investeringsopgørelsen omfatter driftsårets samlede investeringer i landbrugsaktiver, andre materielle aktiver og finansielle aktiver. Posten erhvervelse af fast ejendom under landbrugsaktiver omfatter køb og salg af fast ejendom samt forøgelse og reduktion af til- og bortforpagtning.

Driftsårets finansiering består af egenfinansiering samt af fremmedfinansiering via nettolåntagning og forpagtning.

Egenfinansieringen fremkommer som summen af den løbende opsparing, de under afsnit 2.8 nævnte engangsposter samt driftsårets samlede afskrivninger, herunder også personbilens afskrivning. Finansieringen fra forpagtning omfatter både ændringer i omfanget af tilforpagtet fast ejendom og ændringer i omfanget af tilforpagtet løsøre. For bedrifter med selskabseje indgår udtræk fra selskabet i egenfinansieringen.

2.10. Aktiver og passiver

Opgørelsen af landbrugsaktiverne er omtalt i afsnit 2.4. Brugerboligen og fast ejendom under andre erhverv værdiansættes efter samme princip som fast ejendom under landbrugsaktiverne. Privat personbil er opført til skattemæssig saldo-værdi og værdipapirer til kursværdi.

Aktiver vedrørende andre erhverv omfatter bl.a. bortforpagtede aktiver samt skove, vindmøller og alle selvstændigt vurderede beboelseshuse, der ikke tjener som bolig for brugerfamilien. Under varefordringer medregnes tilgodehavender for bedriftens produkter, herunder driftsfonds og mellemregningssaldi hos handlende, mens andre fordringer refererer til private tilgodehavender.

Gælden er opgjort til kursværdi i overensstemmelse med aktuelle skattemæssige regler, hvilket bl.a. indebærer, at euro- og finanslån medregnes til aktuel valutakurs på statutidspunktet. Forpagtningens værdi under passiverne modsvarer værdien af tilforpagtet fast ejendom og løsøre, som indgår under aktiverne, og er følgelig værdisat som beskrevet under landbrugsaktiver.

Statslån dækker bl.a. etableringslån til yngre jordbrugere og jordkøbslån samt lån efter statshusmandsloven eller ældre jordlove. Realkreditlån, der optages gennem kreditforeningerne og Dansk Landbrugs Realkreditfond (DLR), omfatter - udover lån på almindelige markedsvilkår - bl.a. grønne obligationslån, jordbrugslån og statsgaranterede gældssaneringslån, som formidles af DLR. Derimod er realkreditlån ydet som rentetilpasningslån i enten kroner eller euro udspecificeret for sig. Statsgaranterede pengeinstitutlån består hovedsagelig af gældssaneringslån. Anden gæld dækker moms- og skattegæld samt forfaldne ydelser på lån.

2.11. Kapitalforskydninger

Forskellen i egenkapitalen mellem primo- og ultimostatus består af den løbende opsparing, udtræk ved I/S m.v., nominelle kapitalændringer på aktiver og fremmedkapital samt andre kapitalændringer.

For fast ejendom fremkommer den nominelle kapitalændring som forskellen i kontantværdien fra årets begyndelse til årets slutning med fradrag af nettoinvesteringer (investeringer minus afskrivninger) i den faste ejendom. Endvidere korrigeres der for køb og salg af fast ejendom og ændring i forpagtningernes omfang.

Nominelle kapitalændringer på inventarkapitalen beregnes som en procentdel af den tekniske genanskaffelsesværdi ved årets begyndelse. Den benyttede procentsats fastsættes ud fra årets prisændringer på inventar.

For lagerbeholdninger og husdyr beregnes nominelle kapitalændringer ved at multiplicere den gennemsnitlige mængde og det gennemsnitlige antal dyr med forskydningen i de tilhørende enhedspriser.

For finansielle aktiver udgøres de nominelle kapitalændringer af:

- a. Forskydninger på grund af kursændringer mellem primo og ultimo.
- b. Gevinster ved udtrækning af værdipapirer.
- c. Kursændringer vedrørende købte eller solgte værdipapirer i årets løb.

For gælden består de nominelle kapitalændringer af:

- a. Forskydninger på grund af kursændringer mellem primo og ultimo.
- b. Gevinster eller tab i forbindelse med afdrag på lån, der kursreguleres.
- c. Kursændringer ved optagelse eller indfrielse af kursregulerede lån.

2.12. Ejendomsværdi

Opgørelserne viser den offentlige ejendomsværdi, som den fremgår af ultimostatus i regnskaberne. For kalenderårsregnskaberne er vurderingstidspunktet 1. januar 2000.

2.13. Landbrugets aflønning af arbejde og kapital

En endelig opdeling af driftsresultatet på henholdsvis arbejds- og kapitalindsatsen er ikke mulig. For at få et indtryk af variationen i aflønningen til disse primære faktorer

blandt forskellige typer af landbrug er de traditionelt beregnede resultatmål for aflønningen af enten arbejds- eller kapitalindsatsen anført i det følgende.

Resultatmålene fremkommer som residualer, således at den beregnede kapitalaflønning afhænger af forudsætningen for aflønningen af familiens arbejdskraft, mens den beregnede aflønning af arbejdskraften afhænger af forudsætningen for aflønningen af kapitalen.

De omtalte forudsætninger kan kun baseres på skøn. Ikke mindst forudsætningen for kapitalaflønningen er omgærdet af en betydelig usikkerhed, idet den ikke er uafhængig af ændringer i den generelle økonomiske udvikling, som fx inflation og inflationsforventning, ligesom skattebetragtninger kan påvirke forudsætningernes rimelighed. Aflønningen af arbejdsindsatsen er påvirket af de problemer, der ligger i fastsættelsen af henholdsvis indsatsens omfang og aflønningsniveauet. Resultatmålene er derfor først og fremmest anvendelige i sammenligninger blandt forskellige bedriftstyper, mens ændringer fra år til år kan være stærkt afhængige af forskellige faktorer såsom ejendomsprisudvikling, konjunkturforløb m.v.

Resultatmålenes niveau kan ikke umiddelbart anvendes i sammenligninger med andre timelønninger og rentesatser.

Beregningen af *forrentningsprocent* og *lønningsevne* beregnes med udgangspunkt i landbrugsaktiver i selveje og forpagtningsafgiften fratrækkes som en omkostning. Tidligere blev de beregnet på grundlag af værdien af alle landbrugsaktiver inklusive de tilforpagtede og forpagtningsafgiften blev ikke fratrukket. Justeringen giver bedre sammenlignelighed mellem bedrifter, som har jord i tilforpagtning og bedrifter, der ikke har jord i tilforpagtning. Årsagen hertil er, at tilforpagtet jord er optaget i status til den i ejendomsvurderingen fastsatte grundværdi, som er betydelig lavere end handelsværdien.

Resultatmålenes definition fremgår af efterfølgende oversigt.

Driftsresultat før renter, landbrug	Driftsresultat før renter, landbrug
+ Omkostninger til lønnet arbejdskraft	- Beregnet vederlag til brugerfamilien
- Forpagtningsafgift	- Forpagtningsafgift
- Beregnet rentebelastning af landbrugsaktivernes værdi i selveje, primo	
<hr/>	<hr/>
Lønningsevne	Nettoudbytte

Nettoudbytte * 100 / Landbrugsaktivernes værdi i selveje, primo = Forrentningsprocent.

Under de definerede forudsætninger udtrykker lønningsevnen aflønningen af den samlede arbejdsindsats, mens forrentningsprocenten viser kapital aflønningen. Lønningsevnen i forhold til de forbrugte arbejdstimer ved driften angiver lønningsevnen pr. arbejdstime.

Vederlaget for brugerfamiliens arbejdsindsats beregnes ud fra antallet af arbejdstimer for ulønnede familiemedlemmer ved driften og en timeløn for 2001 på 128 kr., som er den overenskomstmæssige løn inkl. feriepenge og pension for landarbejderne i gruppe C.